

Prinsessa i patriarkatets kungarike

Andäktigt lyfter jag upp den tunga sagoboken i mitt knä. Blåser bort dammet som åren på vinden förorsakat. Pärmens till *Min vackraste sagobok* (2005) är trasig efter många timmars läsning. Med darriga fingrar öppnar jag boken och möts av en doft som tar mig tio år tillbaka i tiden. En doft av godnattsagor med min storasyster. En doft av trygghet. Utan att dölja min barnsliga iver börjar jag plöja igenom de klassiska sagorna. Till min besvikelse lyckas inte prinsessorna väcka min barndoms beundran. En närmare granskning av sagornas kvinnliga representation får det snarare att knyta sig i magen. Magin är bruten.

Under min uppväxt vaggades jag dagligen till sömns av könsstereotypa sagor uppbyggda av patriarkala strukturer. Sagoboken matade mig med livsfarliga ideal om hur en kvinna ska se ut och bete sig. För i kungariket fanns det enbart plats för den anspråkslösa Askungen och den sockersöta Snövit. Jag var aldrig välkommen. Med skönhet som sin enda egenskap underordnas prinsessan barnlitteraturens modiga prins. Kvinnorna med ambition porträtteras istället som elaka styvmödrar och fula häxor. Objektiveringen av sagornas kvinnor är omöjlig att förbise, men likväl är det inget som påpekas under barndomens sagostunder.

Den trådsmla Rapunzel med ett leende på läpparna blev därför min ouppnåeliga förebild. För det sexåriga jaget fanns även en dröm om att en dag vakna upp som Törnrosa - vacker och tystlåten. I min naiva fantasi väcktes jag därtill av prinsens kyss, omedveten om det sexuella övergrepp som sagan i själva verket beskriver. Redan i ung ålder får barn sin syn på kärlek och relationer från sina böcker. Det är därför skrämmande hur sagorna lär pojkar att det är okej att kyssa medvetslösa flickor. Övergrepp normaliseras till den grad att de anses visa tecken på kärlek och tapperhet.

Jag lyckades aldrig bli som Rapunzel och Törnrosa. Efter flertalet misslyckade försök gav jag upp. Jag var trots allt deras raka motsats. Högljudd, knubbig och älskade att ta plats. Att som ung flicka komma till den insikten var förkrossande. Genom sagorna hade jag lärt mig att skönhet och återhållsamhet är vad en kvinna ska sträva efter. Jag känner mig lurad. Idag vet jag att skönhet inte är den egenskap som kommer ta mig längst i livet. Det hade jag insett tidigare om jag inte varit fast i min giftiga sagobok. Jag önskar att jag istället hade fått träffa prinsessan Bulleribång, vars existens inte går ut på att vara vacker. Jag önskar att jag redan som barn hade haft hjältinnan Pippi Långstrump som min förebild.

Mina fingrar vandrar över den trasiga pärmen. Boken är onekligen oemotståndlig, trots sitt livsfarliga innehåll. Med tungt hjärta bestämmer jag mig för att den får stanna på vinden. Jag blir den sista som tar del av dess sagor. Det gör ont att inse att en del av min barndom har varit en lögn. Det gör ont att behöva släppa taget om prinsessorna. Men när jag en gång satt på mig de normkritiska glasögonen är de omöjliga att ta av. De osunda könsstereotyperna behöver genomskådas. Annars förblir vi kvinnor vackra, tystlåtna prinsessor i patriarkatets grymma kungarike.